

'Nove stranke so ščuke, ki so prebudile lene krape v ribniku Slovenija'

"Ne zaupam vam dovolj, da bi komur koli dal svoj glas," je sporočilo neudeležbe na volitvah. A kot kaže najnovejša raziskava, število volivcev, ki bodo oddali svoj glas, narašča. K večjemu zanimanju je prispeval tudi vstop novih akterjev na politično prizorišče. Slovenci veljamo za impulzivne volivce.

Novembrska javnomnenjska raziskava Slovenski utrip je pokazala, da bi se volitev udeležilo skoraj 69 odstotkov vprašanih. (Foto: Aljoša Kravanja)

4. december, ko se bomo odpravili na prve predčasne volitve v zgodovini države, se približuje. Novembrska javnomnenjska raziskava Slovenski utrip je pokazala, da bi se volitev udeležilo skoraj 69 odstotkov vprašanih. To je v primerjavi s septembrom velik preobrat. Takrat je namreč raziskava Ninamedie pokazala svojevrsten rekord, saj na volitve ne bi odšlo kar 30 odstotkov vprašanih. Če povemo za primerjavo: V volilnem letu 2008 je bil trend ravno obraten. V septembru, ko so bile parlamentarne volitve, je neudeležbo na njih napovedalo le 4,8 odstotka.

Čeprav je torej sprva kazalo, da bo volitve zaznamovala apatičnost in nezainteresiranost volivcev, se je situacija spremenila. Ali lahko preobrat pripišemo pojavu novih akterjev na političnem prizorišču? Kako volivci gledajo na volitve v času krize in kakšnega voditelja potrebuje Slovenija? Vse to smo povprašali strokovnjaka za politični marketing **Mira Klineta**, antropologinjo **Majo Suncič** in psihologinjo **Andrejo Pšeničny**.

Ne zaupam vam dovolj, da bi komur koli dal svoj glas.

Psihologinja Andreja Pšeničny o tem, kaj je sporočilo neudeležbe

"*Novi akterji, nove stranke, gibanja in liste so ščuke, ki so prebudile lene krape v ribniku, imenovanem Slovenija,*" na vprašanje, ali so volivce spodbudili ravno novi akterji, ki so vstopili v predvolilni tekmo, odgovarja Miro Kline. Tudi antropologinja Maja Sunčič pravi, da je vstop novih akterjev, predvsem **Gregorja Viranta** in **Zorana Jankovića**, prispeval k večjemu zanimanju volivcev za volitve.

Ko se pojavijo novi kandidati in stranke, se pri ljudeh zbudi upanje, da lahko vplivajo, meni Pšeničnyjeva. Volivci pa v novih političnih opcijah tudi vidijo priložnost, da vse "stare" obraze, ki so jih razočarali, kaznujejo tako, da volijo "nove" obraze. Brez slednjih bi na predčasnih volitvah odločalo predvsem razočaranje in jeza, razlaga Pšeničnyjeva. "*S pojavom novih akterjev se razočaranje nad starimi preobrne v pričakovanje, lahko celo v idealizacijo tega, kaj lahko spremenijo novi, neobremenjeni kandidati,*" pojasnjuje psihologinja. "*Pričakovanja so velika, morda tudi nerealno velika, čemur lahko hitro sledi razočaranje.*"

A kljub temu da si volivci želijo novih obrazov, to še zdaleč ne pomeni, da jim slepo zaupajo, meni Kline. Bolj preverjajo, kaj to pomeni. Zato je prepričan, da so rezultati sedanjih raziskav varljivi, lahko se zelo hitro spremenijo, tudi v obratno smer.

Sunčičeva pravi, da dosedanje ankete kažejo, da si ljudje želijo novih obrazov, saj vedno manj zaupajo obstoječim parlamentarnim strankam. Kot da bi obveljalo pravilo – "*ven s starimi, not z novimi.*" Kot dodaja, poleg pričakovane nizke podpore LDS in Zares preseneča nizka podpora tudi drugim parlamentarnim strankam, DeSUS, SLS, SNS, ki jim pred vstopom Viranta in Jankovića v predvolilni boj ni tako slabo kazalo. "*Trend vsaj zaenkrat govori v prid domnevi, da nove stranke pridobivajo zaupanje volivcev, ki so ga stare stranke izgubile.*" Slednje po mnenju Sunčičeve velja tudi za **Janeza Janšo**, ki je s pojavom novih obrazov začel izgubljati prednost.

Antropologinja Maja Sunčič pravi, da je vstop novih akterjev, predvsem Gregorja Viranta in Zorana Jankovića, prispeval k večjemu zanimanju volivcev za volitve. (Foto: POP TV)

Volitve – sprememba na bolje in konec apatije?

Del volilnega telesa vidi v predčasnih volitvah možnost za spremembo na bolje, pojasnjuje Sunčičeva. A ne le to, vidijo tudi možnost za rez s politiko dosedanje vlade, ki je mnoge razočarala, je prepričana. V času hude gospodarske krize po njenem mnenju večina ne pričakuje hitrega izboljšanja. "*Gre bolj za upanje na izhod iz popolne blokade, ki smo je bili deležni predvsem v zadnjem letu Pahorjevega vladanja.*"

Kline pa dodaja, da se ljudje v času gospodarske krize umaknejo vase, v družino. Ko se pojavi vizija izhoda, pa začne naraščati tudi angažiranost. Politična apatija ni značilna zgolj za Slovenijo. Gre za splošen pojav, pravi Sunčičeva. Apatija je posledica globoke gospodarske krize. Slednja je po njenem mnenju *"razgalila številne slabosti vladajočih elit in njihovo nezmožnost, da bi delovali v interesu ljudstva."*

Afere vplivajo na odločanje predvsem pri velikem številu neodločenih volivcev, ki so že tako ali tako razočarani nad politiko in politiki. Po vseh aferah, ki smo jih bili deležni v zadnjih treh letih, si želijo nekoga, ki ne bo s seboj prinesel "odvečne prtljage" in se bo moral namesto s težkimi razmerami, ki jih bo podedoval, ukvarjati z aferami.

Maja Sunčič

Še višja volilna udeležba?

Tako Kline kot Sunčičeva se strinjata, da bo udeležba na volitvah še višja. *"Slovenski volivci tokrat namigujejo, da nočejo drugim prepustiti usode države in s tem tudi svoje. Hočejo jo imeti v svojih rokah,"* meni Kline. Pri volivcih je v ospredju *"težnja po akciji, sodelovati in biti zraven, nekaj spremeniti in zaustaviti padanje."*

Visoka volilna udeležba po mnenju Pšeničnyjeve nakazuje, da volivci svoje usode ne želijo dati v roke komur koli, kar pomeni, da prevzemajo odgovornost za svojo državo v svoje roke. Državljeni so bolj pripravljeni sodelovati z vlado, ki ji bolj zaupajo. To pa tudi pomeni, da bodo bolj pripravljeni sprejeti in izvajati tudi manj popularne ukrepe, kot je bila recimo pokojninska reforma, pojasnjuje Pšeničnyjeva.

Kaj prevlada? Program ali osebnost kandidata?

Tako Kline kot Sunčičeva se strinjata, da se volivci odločajo glede na osebnost kandidatov. To po mnenju Klineta pomeni, da volivci v svojih odločitvah niso racionalni. Stranke po njegovem mnenju potrebujejo programe, *"na katere se vedno lahko sklicujejo ter jih uporabljajo kot dokaz svoje trdne usmerjenosti."* Na drugi strani pa kandidati kot voditelji *"potrebujejo vizijo, s katero bodo motivirali svoje potencialne volivce."*

A kljub temu da je program v drugem planu, Sunčičeva pravi, da ne smemo zanemariti tistih točk programa, s katerimi kandidati volivcem obljublajo, da jim bodo nekaj dali ali vzeli in se jim tako bodisi prikupijo ali zamerijo. Kot primer med drugim navaja Jankovićevo obljubo, da bo dvignil DDV in sprejel pokojninsko reformo. Zaradi obojega se bo lahko mnogim volivcem zameril in odtujil, saj gre za nepriljubljene ukrepe, pojasnjuje Sunčičeva.

Kot razlaga Pšeničnyjeva, obstajata dve vrsti volivcev, impulzivni in reflektivni. Prvi se bolj identificirajo s kandidatom, medtem ko se drugi odločajo na podlagi tega, kaj jim program dolgoročno prinaša. Razmerje med obema je kulturno določeno, a dosedanja dognanja kažejo, da so Slovenci bolj impulzivni volivci, dodaja. *"Impulzivni volivci so manj zvesti in hitreje razočarani, zato hitreje menjujejo strani, če kandidat ne zadovolji njihovih, pogosto tudi nerealnih pričakovanj in identifikacijskih projekcij. Slednje se zlasti kažejo kot pričakovanja, da bo vodja popravil krivice, stare ali nove, realne ali namišljene."* Kot še doda, se lahko tudi reflektivni volivci občasno spremenijo v impulzivne, a so ponavadi bolj potrpežljivi.

Apatija je posledica globoke gospodarske krize, meni Maja Sunčič. Psihologinja Andreja Pšeničny pa razlaga, da apatija nastopi, kadar človek izgubi občutek, da lahko upravlja s svojim življenjem.

V času krize izbiramo avtoritarne voditelje

Kakšne voditelje torej potrebujemo v času krize? Pahorju so mnogi velikokrat očitali neodločnost. Ali to pomeni, da Slovenija potrebuje voditelja z železno roko ali ravno v času krize osebo s socialnim čutom, ki vliva ljudem upanje?

Kline je mnenja, da Slovenija potrebuje eno in drugo, torej v eni osebi železno roko in socialni čut. A kot poudarja, ta oseba ne sme biti diktator, temveč zgolj *"neomajen zagovornik vrednot, kot so poštenost, transparentnost, enakost, pravičnost."* Pravi voditelj po njegovem mnenju *"ne vzbuja zgolj upanja, temveč tudi zaupanje, da bo svoje obljube udejanjil."*

Pšeničnyjeva pojasnjuje, da krizni časi zahtevajo zrele in odgovorne voditelje. Ti morajo znati *"na eni strani postaviti jasne meje in odločno izpeljati načrtane strategije, obenem pa zmorejo prisluhniti različnim potrebam."* A pogosto volivci v času krize izbirajo avtorske in avtoritarne voditelje, ker iščejo *"močnega očeta"*, ki naj bi prevzel vodenje in odločanje, nadalje razlaga. Tipičen primer je italijanski premier **Silvio Berlusconi**.

Sunčičeva je po drugi strani prepričana, da je alternativa med železno roko in socialnim čutom slaba. Meni, da Slovenija potrebuje voditelja, ki bo volivce znal prepričati o sprejetju nujnih ukrepov, tudi takih, ki bi jih načeloma takoj zavrnili. *"Za kaj takega voditelj potrebuje visoko stopnjo zaupanja, moralne neoporečnosti in verodostojnosti, da ne dela za korist lobijev, posameznih interesnih skupnosti ipd., ampak v korist vseh prebivalcev Slovenije,"* dodaja.